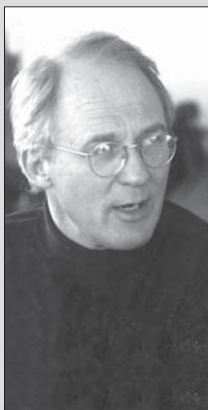

Francis Bacon: Study for Portrait on a Folding Bed, 1963

Murarkitektur: «IF YOU CAN DRAW IT, WHY SAY IT?»

av Einar Dahle

*Murarkitektur-
spaltens faste
kaleidoskopiske
og kommenter-
ende bidragsyter,
sivilarkitekt MNAL
Einar Dahle, er
professor ved
Arkitektthøgskolen
i Oslo og driver
praksis i Oslo.*

Le Corbusier lærte oss hvor vanskelig det er å se det vi ser. Og hvor viktig det er. For poenget med å se saker og ting, er å forstå det, ha glede av det, nytte av det og bringe det videre: *si det*. Og skal man si det man ser, må man i all anstendighets navn se det man ser. Se tingen som den er. Ikke som man tror den er.

Det er altså en forutsetning når man har sett en ting at man formulerer både for seg selv og andre hva man har sett. Man må uttrykke det for

å feste inntrykket. I Nepal hilser man hverandre med ordene «Jeg ser deg!» Da bør man være rimelig trygg på at man har sett riktig og at man forstår det og den man ser!! Altså er det stadig viktig å øve seg i si høyt det man observerer og registrerer. Når jeg snakker, blir tanker til ord som må formuleres.

Faktisk: Å si er ikke mulig (burde ikke være mulig) uten å tenke. Å tenke er ikke mulig uten å formulere med ord, artikulere. Vi trenger

Le Corbusiers aforisme om å se: Du skal alltid si det du ser, men fremfor alt skal du alltid – hvilket er vanskeligere – se det du ser.

altså språket for å kontrollere og å uttrykke tanken. Selvfølgeligheter, vil vel den vise si. Vi dårer ser det litt annerledes. Carlo Scarpa sa at å tegne er å teste tanken.

All sansing har altså med det å registrere, bli sikker på: oppfatte, forstå og holde for sant. På tysk brukes ordet wahrnehmen. Ordet er sammensatt av wahr = sant og nehmen = ta eller gripe. Vi har ikke tilsvarende ord på norsk, men på samme måte som tysk har vi et herlig beskrivende verb: Å begripe.

På tysk: zu begreifen, som betyr det samme som å forstå.

Det nyfødte barn kan ikke mye, forstår ikke mye, oppfatter lite. Men gi det lillefingeren din og det griper rundt den. Det er en refleks, ja vel, men en livsnødvendig refleks, en reaksjon på en aksjon. Den fornemste måten å oppfatte, forstå, begripe. Barnet griper og begriper. Hvorfor? Fordi handlingen er aktiv.

Og slik velger jeg å se Le Corbusiers aforisme: Han oppfordrer sine tilhørere til å være aktive og å handle. Begrip det du ser, beskriv det. Si det.

Den engelske kunstneren Francis Bacon tok ut alt det utsagte i sine malerier. Det man ikke kunne si høyt, det malte han. Det ble en bråte obskøniteter av slikt, og folks bluferdighet ble stadig satt på den ytterste prøve. Men det interesserte ham nøkken å male trivialiteter, ting det kunne snakkes om. Det skulle i hvert fall en meget god grunn til å male noe man kunne snakke om.

«If you can talk about it, why paint it?» sa han.

Bacons aforisme satte i gang en uopphørlig produksjon av avledete aforismer under en workshop med portugisiske og norske arkitektstudenter i vinter. Selv var jeg rimelig godt fornøyd med:

«If you can draw it, why say it?»

I min studietid i Zürich hadde jeg en meget streng jugoslavisk lærer i bygningsfysikk som var et fag fullt av tegneøvelser på detalj- og skjemanivå. Dosent Trubohovic var ikke bare streng, han var også nøye, til fingerspissene pertentlig. Og vi hadde jo ikke data på 60-tallet. Vi tegnet med blyant, og han drev på

hele tiden: «Spiss Deres blyant, tegning er vårt språk!» Og han hadde jo evig rett. For selv med data:

Tegning er fortsatt vårt språk. Det er gjennom tegning at vi uttrykker både det vi tenker, drømmer, ønsker. Og når jeg blir inspirert setter jeg meg ned med en bråte spissede blyanter og tegner presist det jeg brenner for.

Jeg blir inspirert når en byggherre kommer med et oppdrag hvor han selv er engasjert og vil noe, jeg blir inspirert når oppgaven jeg får betyr noe for andre mennesker, gjør livet bedre for andre mennesker. Jeg blir også inspirert når jeg ser flotte hus med intelligente planer, snitt, et uttrykk som besetter og som jeg kan begripe. Jeg ser og ser det – håper jeg. Og jeg forsøker å si høyt (eller rettere sagt: skrive) det jeg ser. Noen ganger kommer det på trykk. Som regel har jeg sett bygninger med «egne øyne» på stedet, «på ordentlig». Noen ganger har jeg sett det i et tidsskrift. Og selv da har jeg blitt inspirert til å fortelle om det til andre. Til leserne av Mur. Studentarbeidene har jeg sett og sett, og fortsatt er jeg like begeistret.

Portvinscenter Vila Nova de Gaia ved Porto, Portugal

*Presentasjon av studentarbeider fra
Arkitektthøgskolen i Oslo*

*Vila Nova de Gaia.
Skisse ED 2003*

Det var de to ukene det regnet og var kaldt i Porto dette året. 22 studenter fra AHO hadde valgt Fagområdet Bygg 2s kurs som inkluderte en studietur og en workshop i Portugal. Workshopen ble gjennomført i den gamle universitetsbyen Coimbra. Sammen med like mange portugisiske studenter ble det jobbet gruppevis med mulige konsepter for et prosjekt på en meget spesiell tomt i Porto.

Tomten er en ruin i det dramatisk bratte hengt ned mot elven Douro. Og rett under den 65 meter høye Ponte Louis som knytter Porto og

Gaia sammen. Elven som båtene seiler opp med havvinden i ryggen og ror ned fulle av utsøkt vin som behandles og lagres i skyggefulle omgivelser i nordhellingen i Vila Nova de Gaia.

Det finnes faktisk steder som dette. Tette, komprimerte steder bestemt av historien, geografien, Lag på lag, side ved side, punkter bundet sammen med ferge over elva, broer over elva, svingete veier, smale smug og bratte trapper.

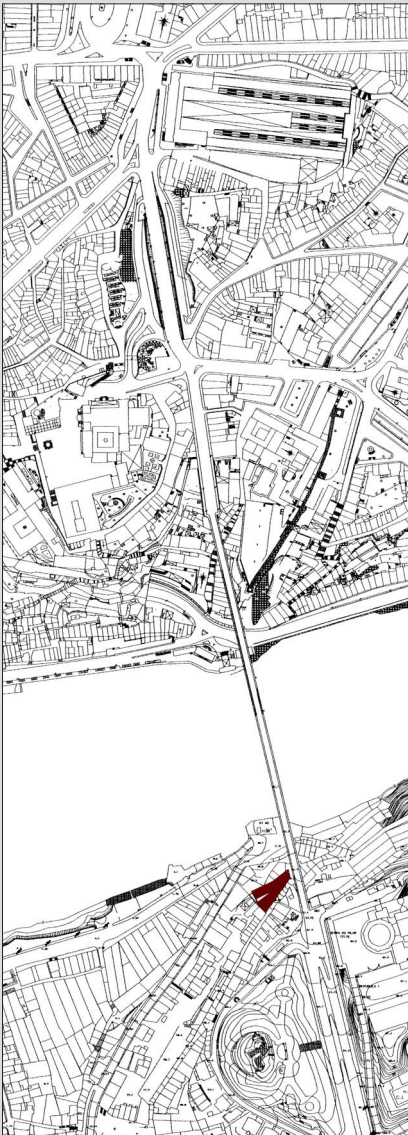
Tomten er omgitt av murer, den vesentligste del av muren er ruiner av

et relativt stort hus. Oppgaven var å bygge et moderne portvinsseminar med utstilling, auditorium, restaurant og overnattingsrom. Muren skulle ses som et potesial, en del av oppgaven, en del av tomt. Med andre ord finne løsninger hvor muren kunne inngå som spolie, ruin, del av vegg osv.

Studentene sto fritt til å benytte hvilket som helst byggematerial. Det var ingen restriksjoner. Studentene sto fritt i forhold til reguleringsbestemmelser og bygningslov (norsk som portugisisk).

Tomten er en ruin i det dramatisk bratte hengt ned mot elven Douro, rett under den 65 meter høye broen Ponte Luis som knytter Porto og Gaia sammen.

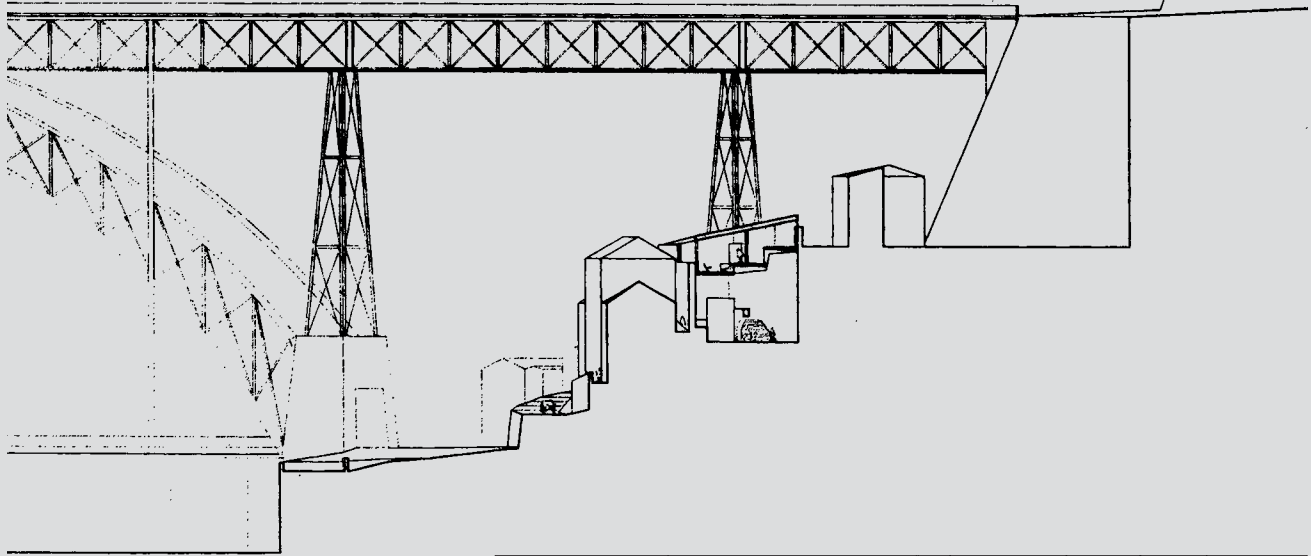
Situasjon
Tegn.: Kristin K. Braut

I det følgende vises noen av prosjektene. Også tegninger kan være arkitektur. Nemlig når tegningene bærer bud om – representerer – noe med spesielle egenskaper, kvalitet. Og som setter i gang følelser, opplevelser og forståelse for noe som ikke er bygget, bare tenkt.

Under henvisning til aforismen utledet av Francis Bacons «If you can draw it, why say it?», gis ingen beskrivelse av de enkelte prosjektene. De taler for seg selv. På ulik

måte, uredd omgang med ruin og en fortettet «setting». Like fullt har jeg tatt sjansen på ett-ords-karakteristikk av syv prosjekter som viser ulike måter å forholde seg til tomten, muren og byen.

Lærere: I Oslo og Porto: Prof. Knut Hjeltnes og prof. Einar Dahle. I Oslo: siv.ark. Asbjørn Værnes, timelærer. Sensor: arkitekt Barabara Rangel, Coimbra/Porto.

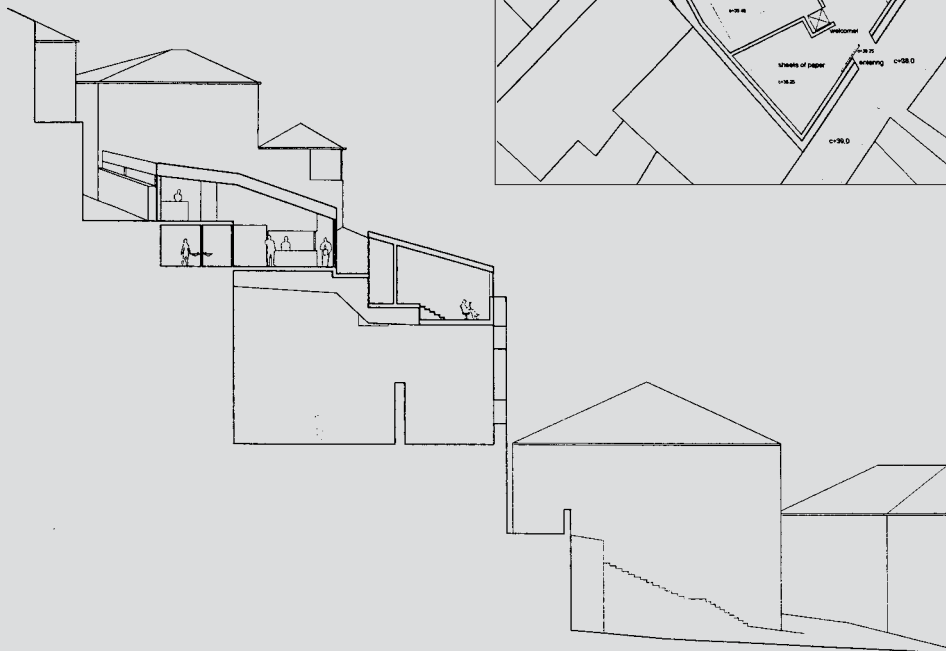

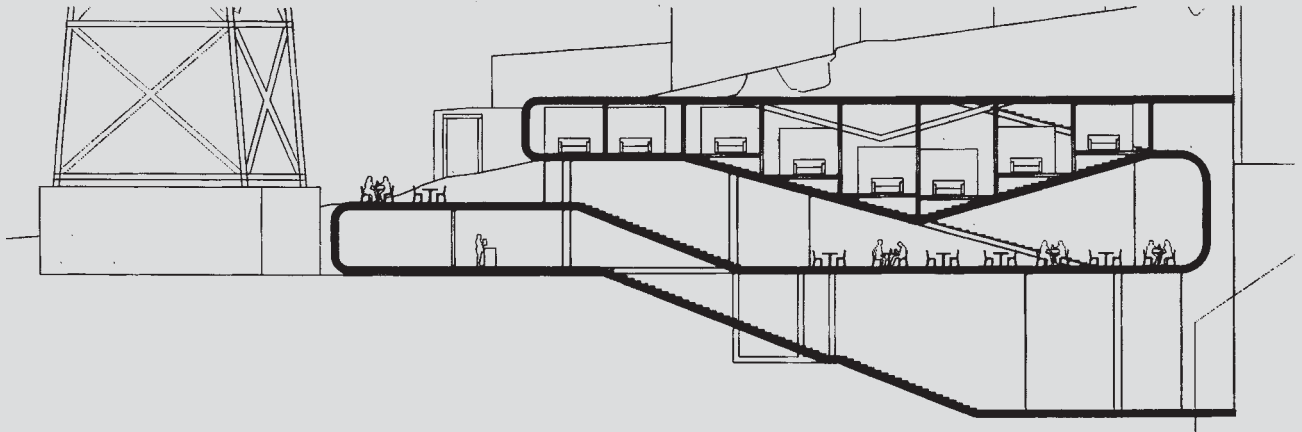
«Yte»

KRISTIN K. BRAUT

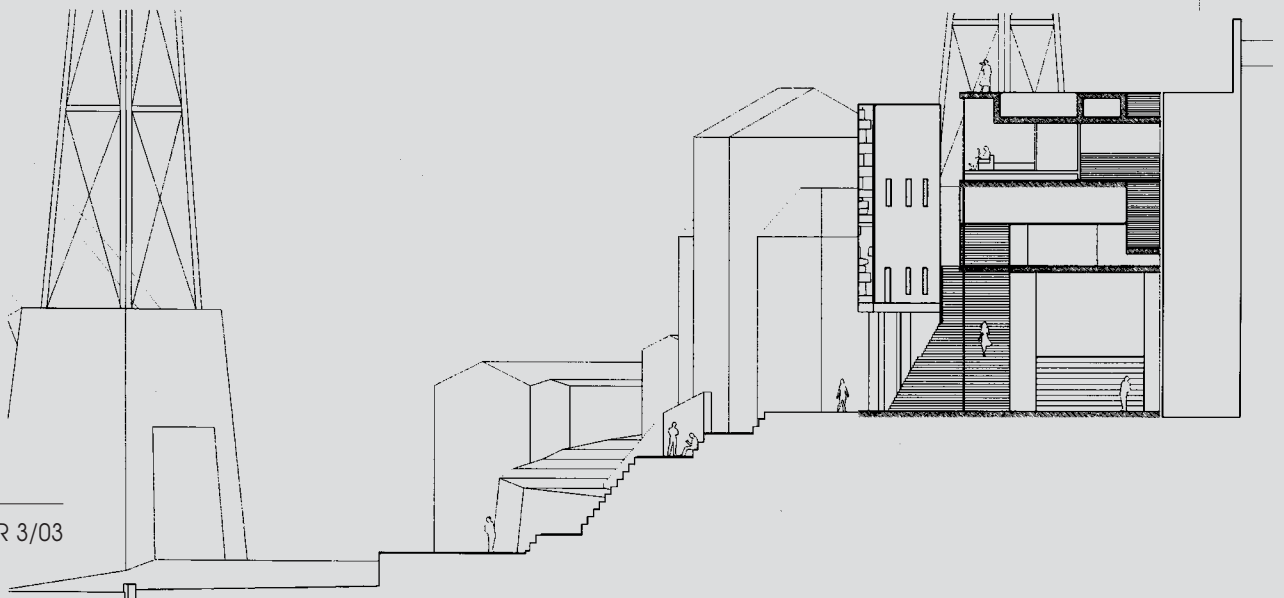
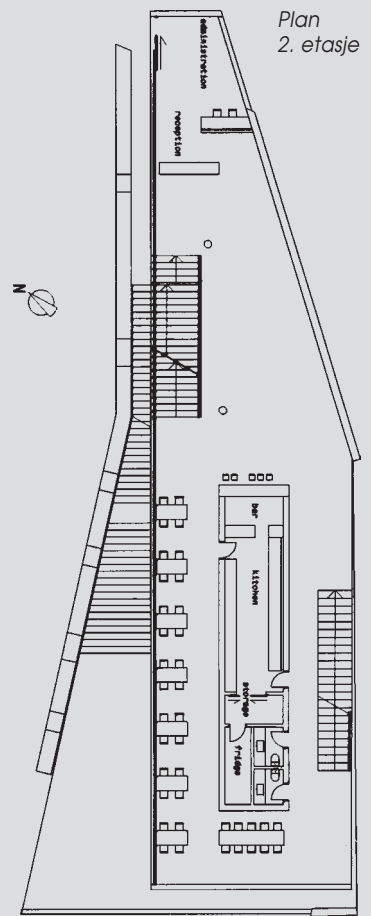
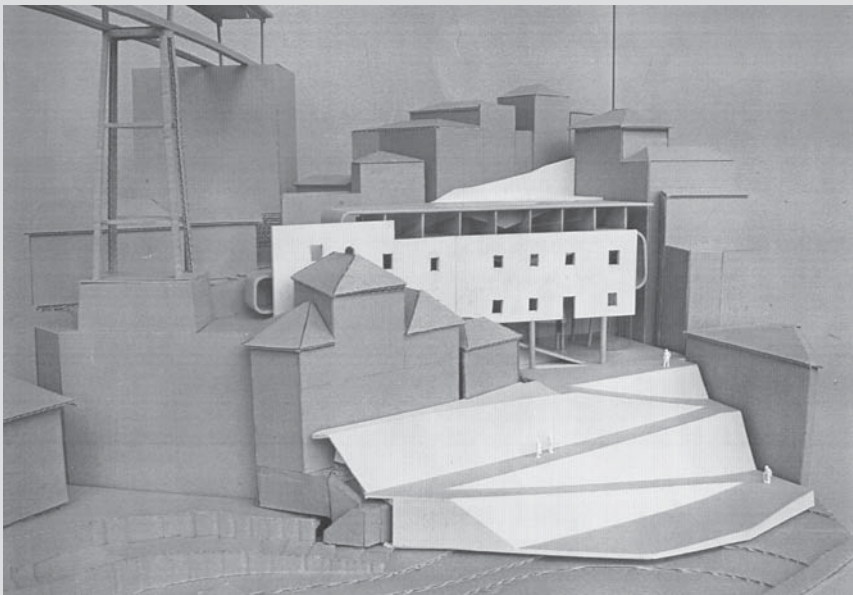
Plan øverste etasje

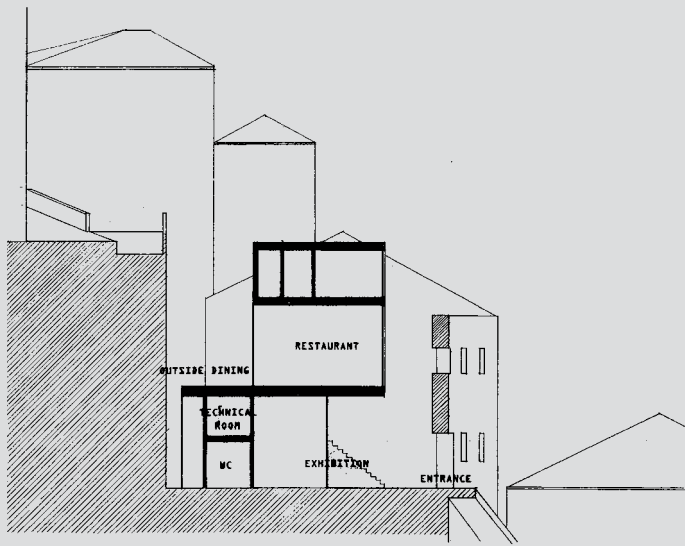

«Kontinuitet»

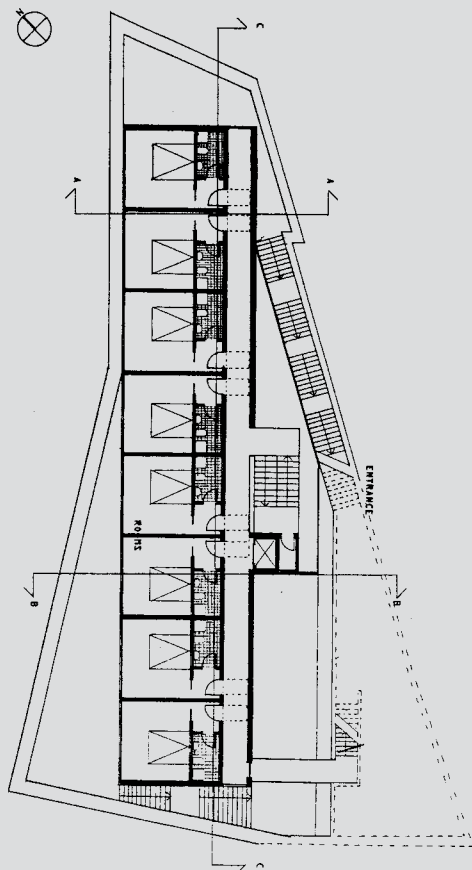
KAREN MARTA SLETVOLD

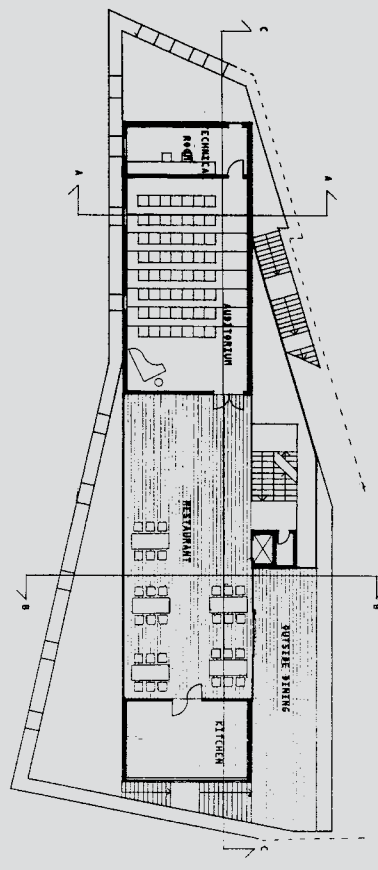

«Byvandring»

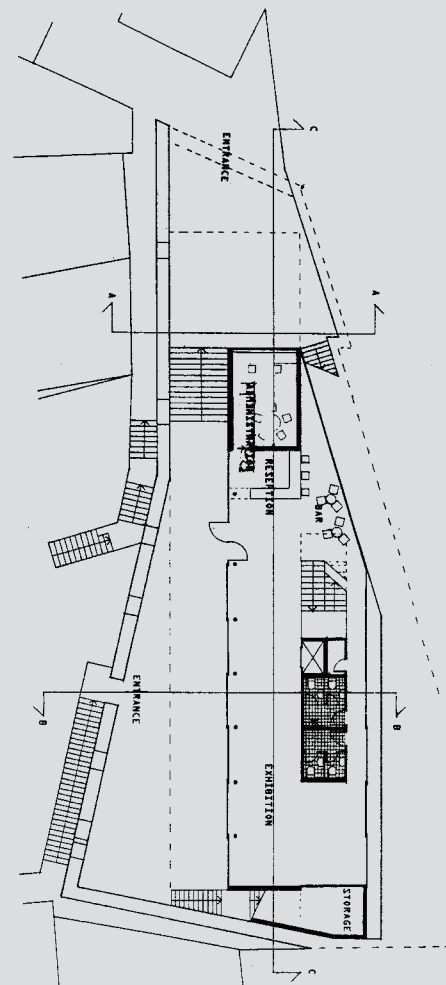
BENTE CECILIE VOLDBAKKEN

Plan 3. etasje

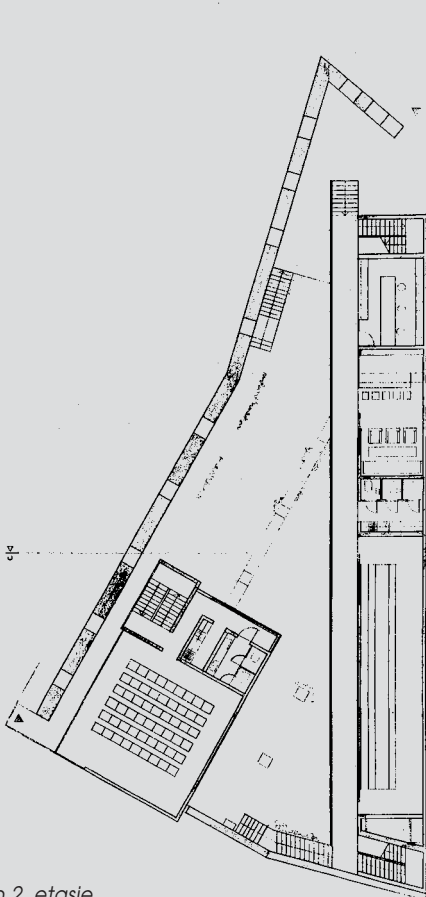
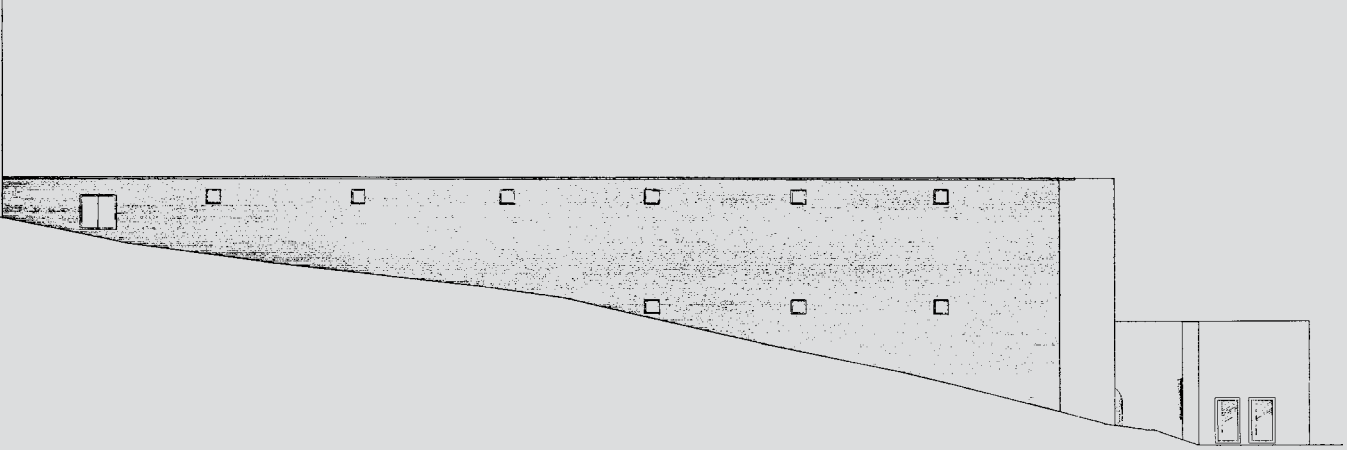
Plan 2. etasje

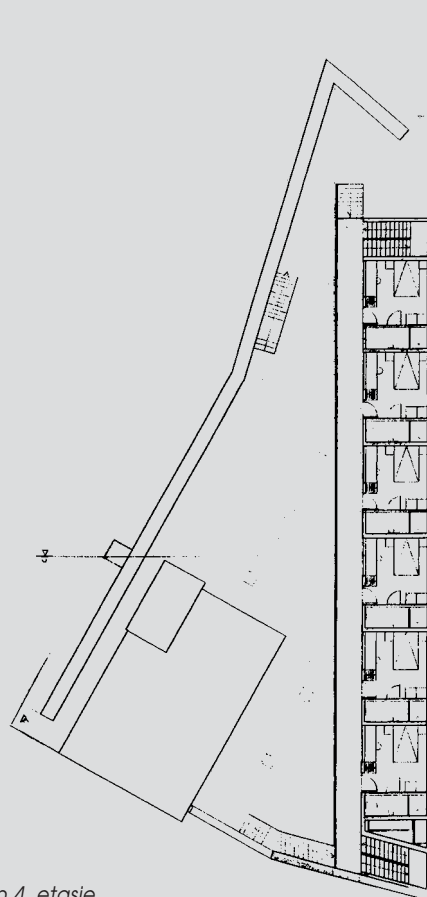
Plan 1. etasje

«Langsmal»

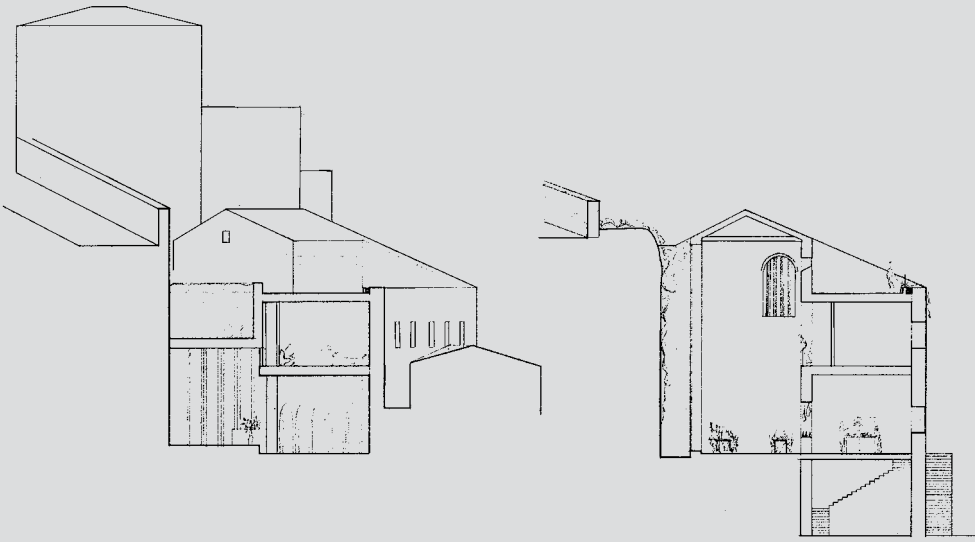
TOM CHRISTIAN TAASEN

Plan 2. etasje

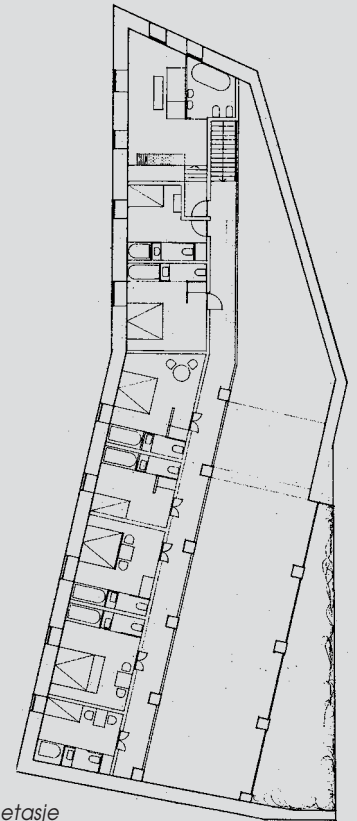

Plan 4. etasje

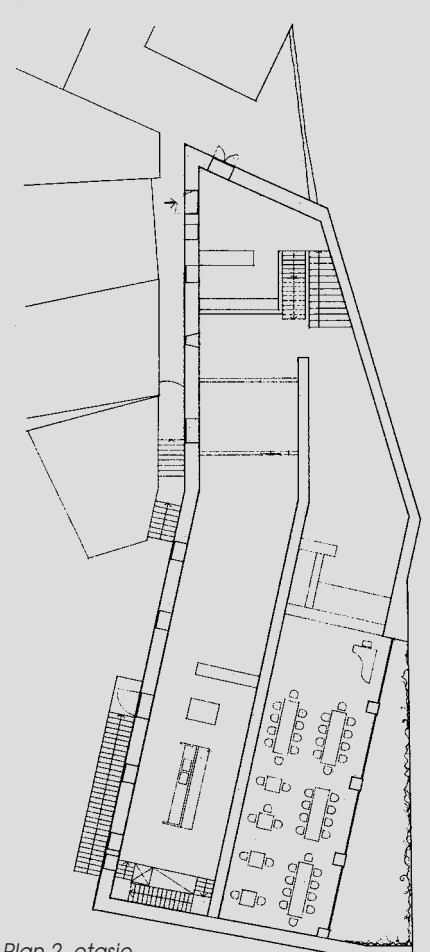
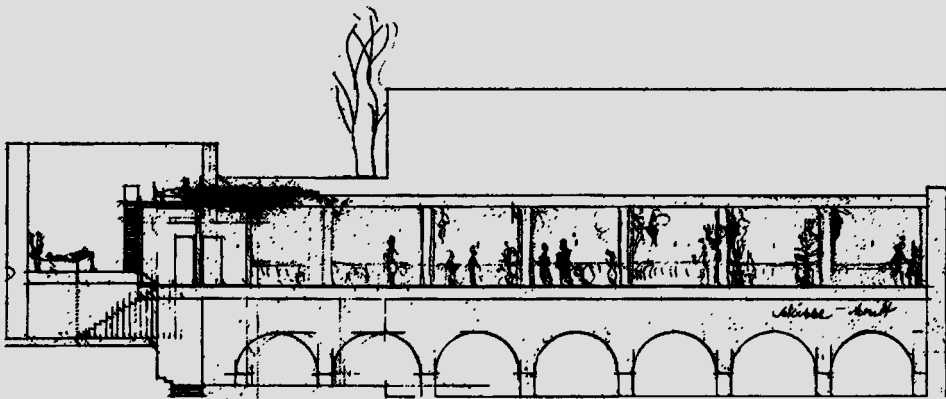
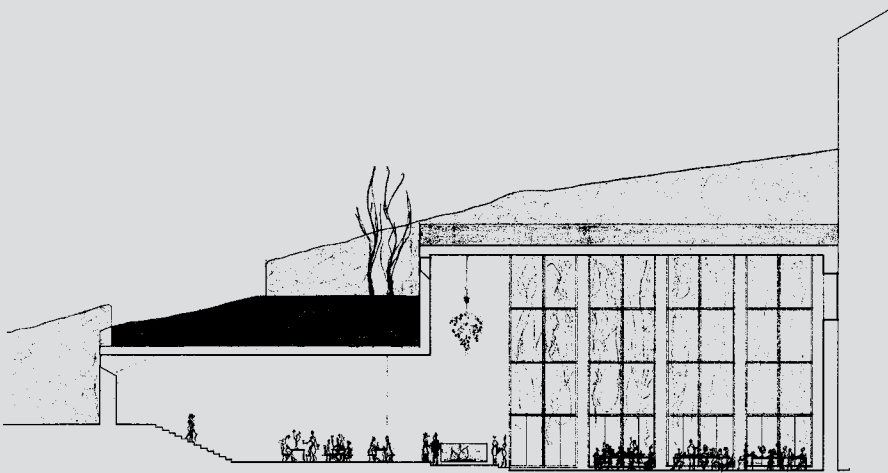

«Mural»

INGRID KIRKERUD

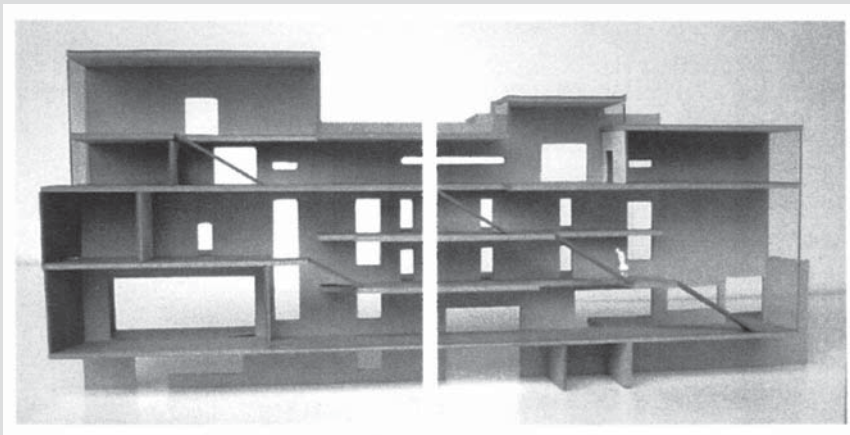
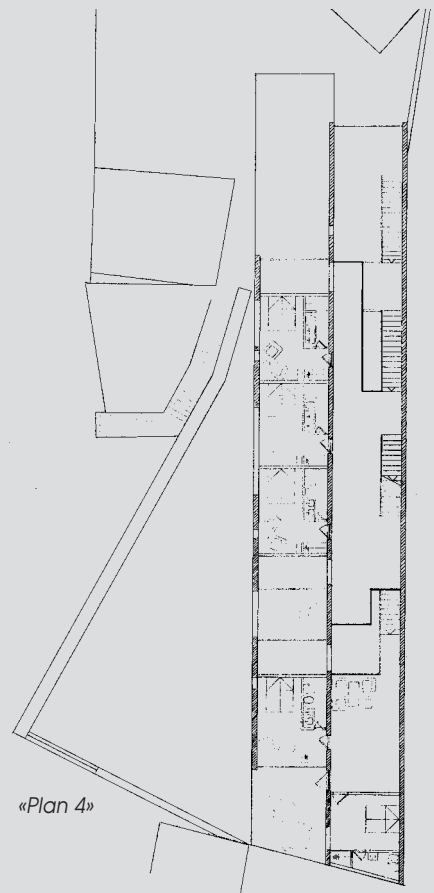
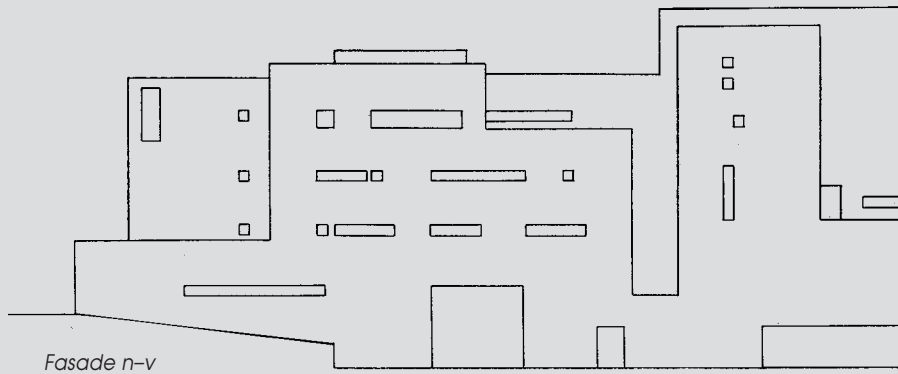
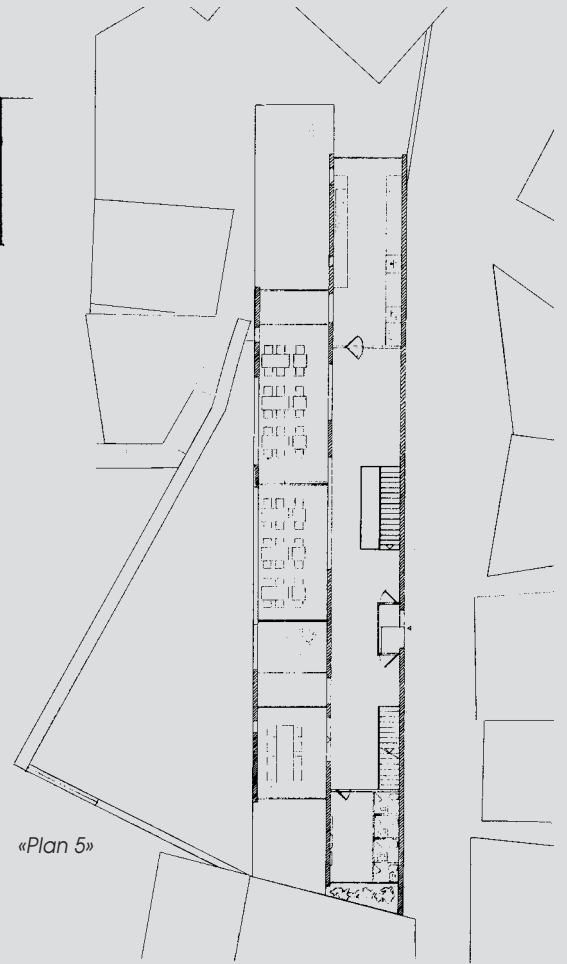
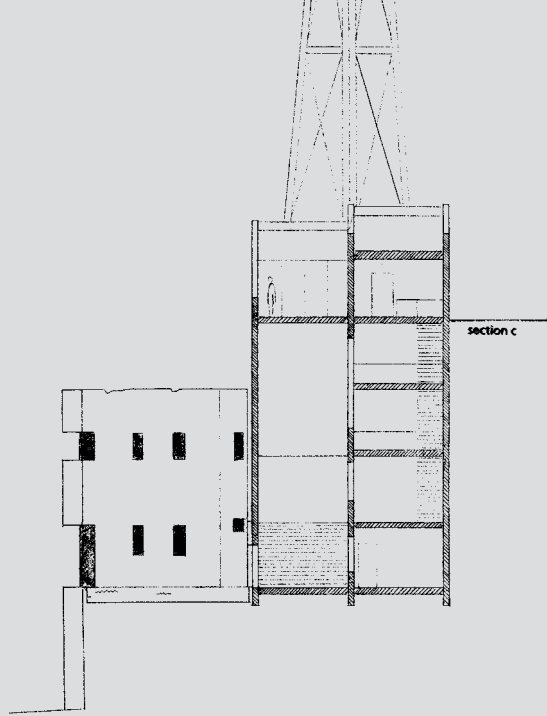
Plan 2. etasje

Plan 2. etasje

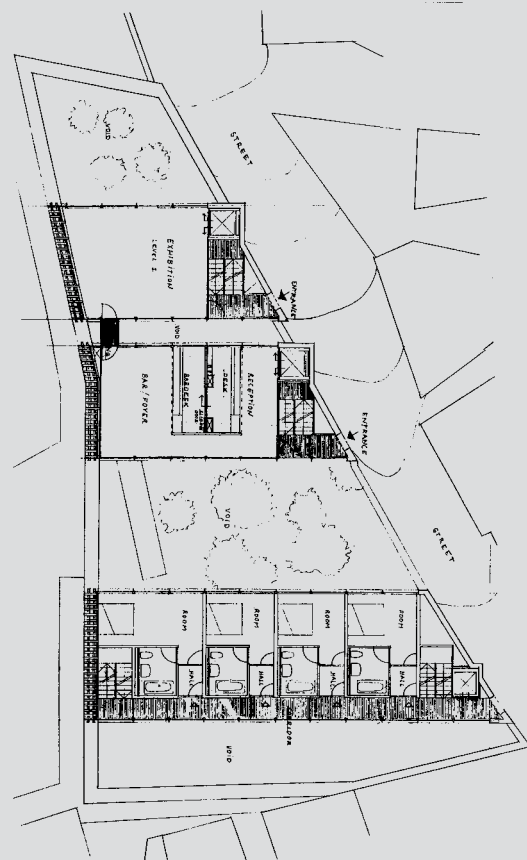
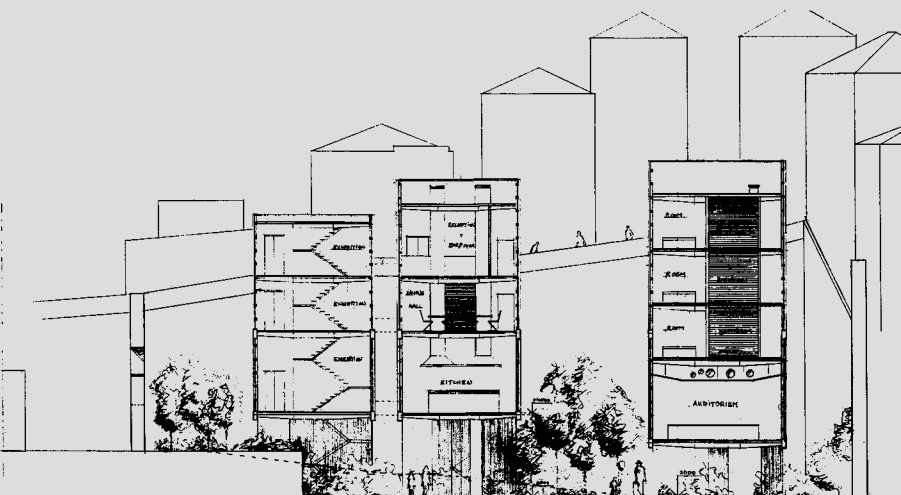
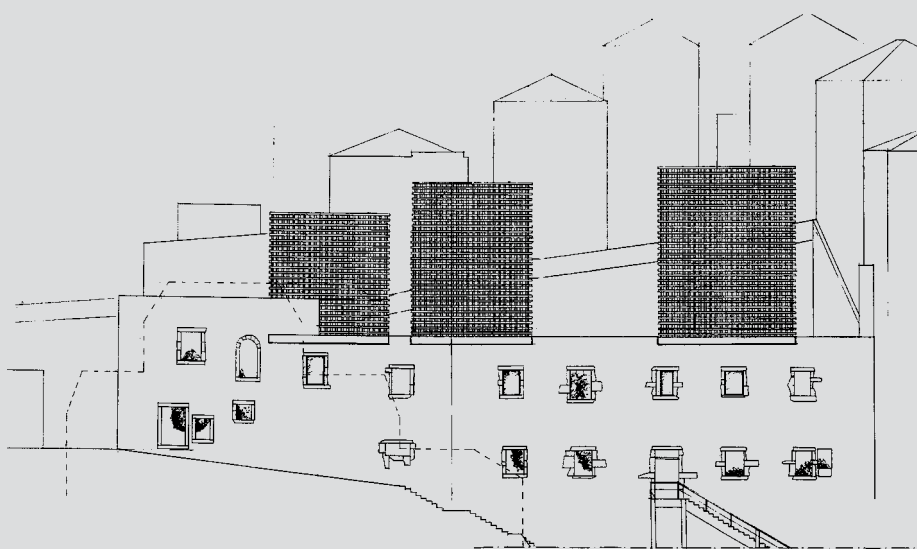
«Filtertip»

NILS ERIK JONEID

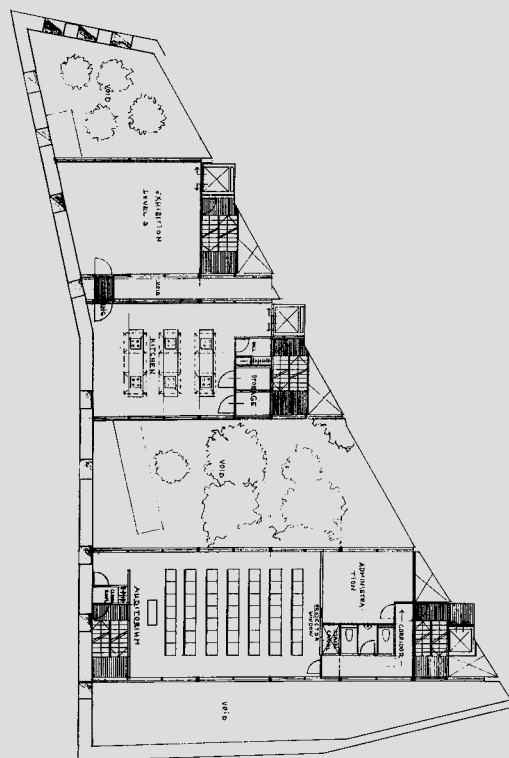

«Trebokser»

MAARTEN KONIJN

Plan 4. etasje

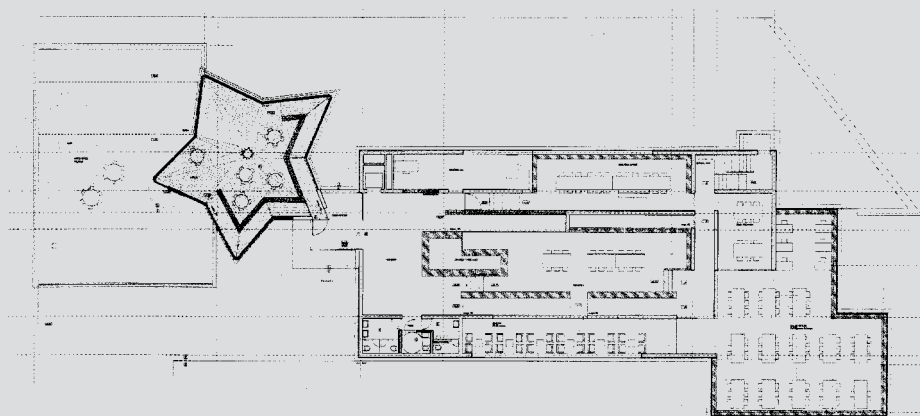

Plan 2. etasje

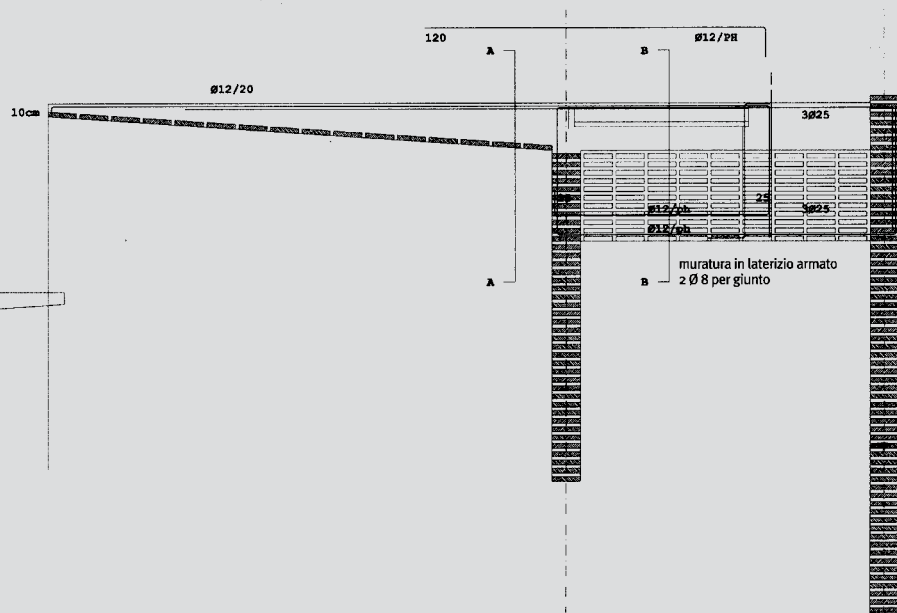
Bibliotek i Villanueva de la Cañada, Madrid 1997–2001

ARKITEKT: CHURTICHAGA & QUADRA-SALCEDO

Endelig. En arkitekt som tar etter Eladio Dieste. Armert tegl. Ved første øyekast antok jeg at teglen var innstøpt som en overflatebehandling av betong. Men tegninger av konstruktive detaljer viser at teglsteinen er med som et konstruktivt bærende element, ikke bare i vegger, men også de utkragede dekkene. Utkraging gir strekk på oversiden og trykk på undersiden. Og er det noe tegl kan er det å ta trykk. Stål er og blir best på strekk, særlig når det er innbakt i støp eller mørtel.

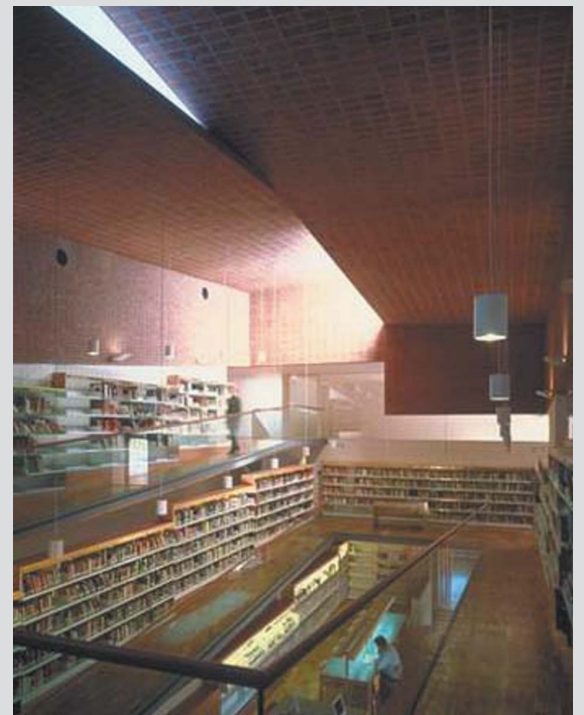
Tegl i tak, på gulv, på vegg gir rommene en eget varmt preg. Særlig når flatene får en utstrekning som her; rene og store flater. Lysåpninger understreker og forsterker flatenes stofflighet enten som slepelys fra

Barnas lesesal ligger som et eget hus, formet som en stjerne

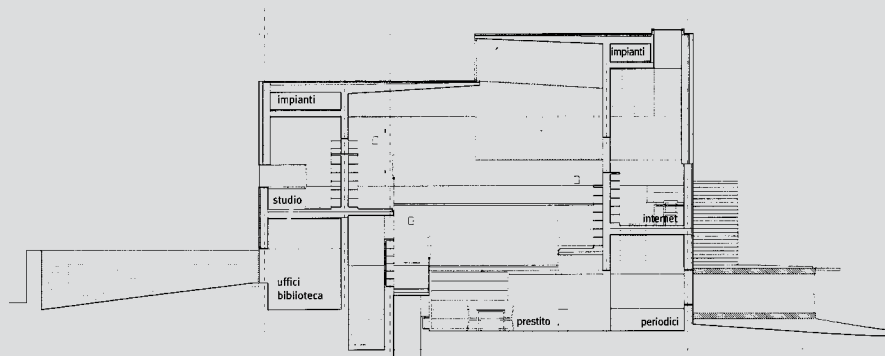
Teglsteinen er med som et konstruktivt bærende element

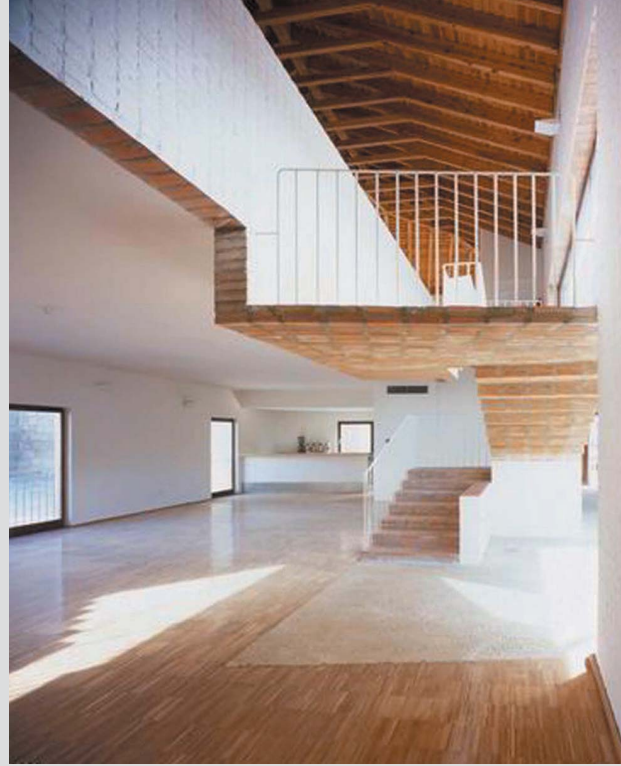

overlys eller markert hjørnevindu eller kontinuerlige vindusbånd eller glassvegger. Hjørnevinduet er en egen greie hvor teglen på innsiden formelig brettes ut som solskjermende baldakin og lystrakt. Utvendig er nemlig teglen pusset og malt.

Barnas lesesal ligger som et eget hus, formet som en stjerne. Dette er et fint eksempel hvordan man tegner for barn: Ikke gjennom komisk nedskalering av voksnes mål, men klar fomgiving som gjør at barn (som så vel voksne) kan gjenkjenne fra utsiden og både tenke og si: Hit vil jeg igjen.

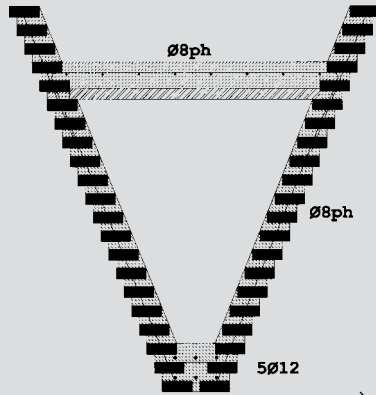
Kilde: Costruire in Laterizio no 93, mai/juni 2003. ch+qs architectos

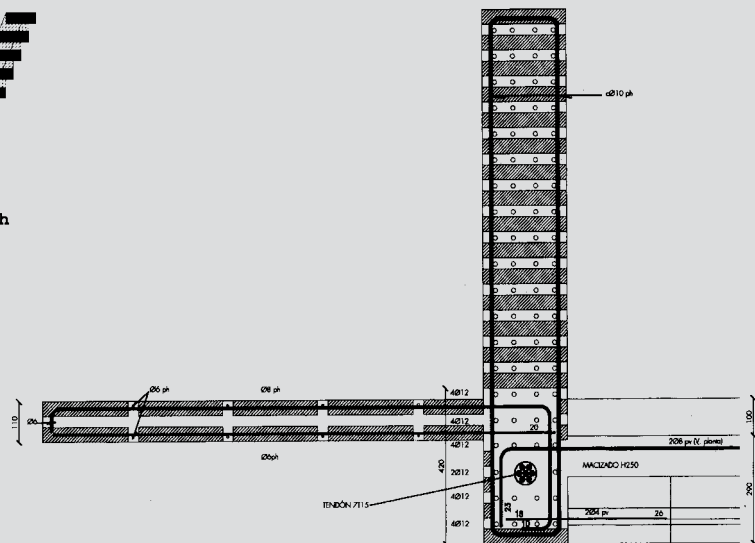

Kultursenter
ved Vila del Prado, Madrid
1996–2001

ARKITEKT: CHURTICHAGA

Tegldetaljer

I presentasjonen i tidsskriftet nevnt ovenfor er det verken vist situasjonsplan eller grunnriss av dette huset. Så her vises kun fotos og detaljtegninger av konstruktive detaljer.

Nok engang overbevises vi om tegls fortreffelighet i samklang med armering og mørtel. Skrålagt tegl i auditoriet har en del fordeler mer enn akustisk demping:

Du slipper nedhengt himling, kanalføringer, kabelbruer, lyspunkter, diskusjon med byggherren om farvevalg!

Kilde: Costruire in Laterizio no 93, mai/juni 2003. ch+qs architectos.

